

М. Б. МЕЛЬНИК

Марія Богданівна Мельник, аспірантка Інституту законодавства Верховної Ради України, старший лаборант Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНСТИТУТ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА АЛІМЕНТИ У ЗВ'ЯЗКУ З НАБУТТЯМ ДИТИНОЮ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Інститут сімейних правовідносин із припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною нерухомого майна у власність має особливе значення для системи правового регулювання аліментних зобов'язань в сімейному праві, оскільки покликаний задовольнити майнові інтереси дитини та платника аліментів. Однак для реалізації таких інтересів законодавча конструкція задіює ряд спільних та відмінних інститутів публічного та приватного права, які хоча й покликані забезпечити належне правове регулювання даних відносин, проте ускладнюють визначення його місця в системі сімейного права. Відповідно, це пояснюється невизначеністю в доктринальному та правозастосовному аспекті через виникнення обставин, що унеможливають чітке визначення чи розмежування галузевої приналежності виниклих правовідносин, як і визначення місця цього інституту в системі права та ролі в аліментних зобов'язаннях. Це й пояснює актуальність порушеного питання.

Наявні наукові доробки з цієї проблематики, безумовно, сформували глибинний пласт інституту правовідносин як у теорії права, так і в інших його галузях, де увага не обійшла стороною й аліментні правовідносини та зобов'язання. Серед дослідників, які сфокусували на даному аспекті свій пошук, слід відмітити С. С. Алексєєва¹, В. К. Антошкіну², Т. О. Ариватюк³, Л. В. Афанасьєву⁴, Т. І. Євстіфєєву⁵, О. М. Калітенко⁶, Л. А. Смоліну⁷, Н. С. Ніжнік⁸, Я. В. Новохатську⁹, Р. О. Халфіну¹⁰, О. І. Харитонову¹¹, Є. А. Чефранову¹² та інших. Разом із тим неможливо не згадати тих вчених, які безпосередньо переймалися проблемами інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно, а саме: Р. І. Ташьяна¹³, О. В. Розгон¹⁴, С. Я. Фурсу та Є. І. Фурсу¹⁵ тощо. Натомість комплексному підходу сутності та особливостей інституту сімейного права щодо припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно дитиною, на жаль, уваги не приділялось, що є неприпустимим, а тому виникає необхідність більш детального наукового дослідження.

За таких обставин також ставимо за мету з'ясування особливостей інституту із припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно та місця і його ролі в системі сімейного права. Вирішення цієї проблеми надасть можливість більш чітко врегулювати даний вид правовідносин, детально сфокусувати погляд на елементах правовідносин, які регулюються таким інститутом, що приведе до належної практичної реалізації прав та обов'язків їх учасників, а відтак створить умови для охорони й захисту майнових прав та інтересів дитини.

У теорії права визначається, що правовий інститут є самостійним структурним підрозділом галузі, яка є першою та найбільш важливою сходинкою у формуванні галузі, де її правові норми групуються за їх юридичним змістом¹⁶, який відрізняється своєрідністю юридичної конструкції в силу охоплення ним за внутрішньою будовою системно-цілісного нормативного матеріалу – наявність комплексу «рівноправних» нормативних приписів; юридична різнорідність приписів; об'єднання всіх норм стійкими закономірними зв'язками¹⁷ тощо.

Інститут аліментних зобов'язань традиційно відносять до зовнішніх сімейних правовідносин, оскільки учасники таких відносин пов'язані спільними правами та обов'язками. Такі відносини, як правило, виникають за межами сім'ї¹⁸. Їх сутність традиційно визначається як відношення, в силу якого одні члени сім'ї мають право вимагати від інших членів сім'ї надання їм матеріального утримання у формі аліментів за наявності підстав і в порядку, передбачених законом або угодою сторін¹⁹; разом із тим вони є різновидом тих сімейних правовідносин, які не можуть існувати поза юридичною формою²⁰. Тому, як вбачається із практичного боку, така правова природа аліментних правовідносин завдяки юридичній формі утворює можливість виконання матеріальних зобов'язань із утримання, забезпечуючи майнові інтереси насамперед дитини. А в контексті теоретичного сенсу регулювання сімейних правовідносин із утримання дитини інститут аліментних зобов'язань зі сплати аліментів постає як самостійний галузевий регулятивно-охоронний інститут сімейного права.

Важливо також зазначити, що зміст ст.190 СК України, на відмінну від відносин зі сплати аліментів, довершує певним чином мету законодавця із утримання дитини, з урахуванням її інтересів (ч. 2 ст. 1, ч. 9 ст. 7, ст. 180 СК України), визначаючи відповідний механізм, зумовлюючи додаткове правове навантаження та режим регулювання майнових відносин дитини.

Зокрема, законодавцем визначається, що «...Той із батьків, з ким проживає дитина, і той із батьків, хто проживає окремо від неї, з дозволу органу опіки та піклування можуть укласти договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо... ..такий договір нотаріально посвідчується і підлягає державній реєстрації... якщо дитина досягла 14 років... бере участь в укладенні... договору...».

Такі обставини надають можливість углядіти сукупність певно-послідовної цивільно-правової та сімейно-правової юридичної конструкції реалізації прав та виконання обов'язків із утримання дитини, із забезпечення її майнових інтересів тощо. Це пояснюється тим, що із конструкції ч. 1 ст. 190 СК України проглядаються певні матеріально-процедурні стадії реалізації даних правовідносин, яким передують наявність триваючих чи то реалізованих правовідносин, що повинні підтверджуватись наявністю того чи іншого юридичного факту (наявність аліментних зобов'язань, отримання дозволу на припинення аліментів від органів опіки та піклування, укладення договору, проживання дитини не із платником аліментів, наявність нерухомого майна тощо). Більше того, за своєю правовою природою ч. 1 ст. 190 СК України є по суті «складною гіпотезою»²¹, оскільки вона закріплює ряд умов, необхідних для припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям у власність дитиною нерухомого майна. А сама ст. 190 СК України – «спеціально нормою»²², оскільки виступає в якості однієї із юридичних передумов регулятивних правовідносин.

Для з'ясування специфіки інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною нерухомого майна у власність важливо звернути більш детальну увагу на його зміст – конструкцію (елементи) цих правовідносин. Адже завдяки з'ясуванню їх сутності з'явиться можливість більш чіткого виокремлення особливостей інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною у власність нерухомого майна.

Так, у юридичній літературі усталася думка про те, що конструкції сімейних правовідносин притаманна наявність класичних елементів структури правовідносин, що вироблена у праві, де такі традиційно складаються із об'єкта, суб'єкта та змісту²³. Однак, попри зовнішню ідентичність за їх складом із аліментними правовідносинами інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною нерухомого майна, слід зазначити додаткову специфіку, яка характеризує відмінність за суб'єктивним та об'єктивним їх складом і, очевидно, за змістом.

Зокрема, за суб'єктивним складом відмінність проявляється в тому, що відповідно до ч. 1 ст. 190 СК України впливає додаткова участь у правовідносинах тих учасників правовідносин, які не є учасниками сімейних правовідносин, як і не є учасниками аліментних зобов'язань. Натомість такі учасники епізодично беруть участь в єдиному інституті – «із припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно». Наприклад, до цих додаткових суб'єктів належать: наявність (а) органу опіки та піклування, який надає дозвіл на припинення аліментів; (б) нотаріуса, який укладає (посвідчує) безпосередньо договір; (в) реєстраційної служби, яка безпосередньо видає правовстановлюючий документ на право приватної власності нерухомого майна, набутого дитиною у зв'язку із припиненням аліментних зобов'язань.

Але маємо деякі застереження. Слід зазначити, виходячи із конструкції норми із припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям права власності на нерухоме майно на дитину, неможливо автономно розглядати цей правовий інститут від інших, по суті суміжних правових інститутів як сімейного, так і цивільного та адміністративного права. Такі взаємозв'язки і пояснюються, на нашу думку, тим, що досліджуваний інститут засновується вже на підставі чи то за допомогою інших правовідносин, завдяки приватноправовому чи то публічно-правовому методам правового регулювання.

Це й підтверджується наявністю сукупності (ряду) юридичних фактів, які породжені з єдиною та одночасно спільно пов'язаною метою – припинення права на аліменти та необхідністю набуття нерухомого майна у власність дитиною. Адже правове регулювання інституту із припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною у власність нерухомого майна, за наявності таких юридичних фактів, є вкрай важливим, оскільки вони становлять невід'ємні ознаки виникнення правовідносин із припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям права власності на нерухоме майно дитиною.

А поділ у науці сімейного права на юридичні факти триваючі та одноразові²⁴ дає можливість споглянути такі й в інституті припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно. Як приклад, тут юридичні факти можуть мати місце як одноразові, оскільки отримання дозволу на припинення права на аліменти є одноразовим юридичним фактом. Натомість інші юридичні факти, що виникають у відносинах із припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям права власності дитиною на майно, є триваючими фактами – як факт тривання зобов'язань із сплати аліментів, факт потреби утримання дитини, а також факти «спорідненості та нужденності»²⁵ тощо.

За таких обставин цілком справедливою видається позиція Л.В. Афанасьєвої у тому, що угоду про сплату аліментів слід розглядати передусім з точки зору визначення способу виконання вже існуючих аліментних правовідносин, а не як підставу виникнення нових сімейних зобов'язань²⁶. Як бачимо, вчена не знаходить підстав виокремлювати виниклі аліментні зобов'язання від угоди про сплату аліментів. З одного боку, це пояснюється тим, що сутність правовідносин із утримання, як і сплати аліментів, полягає в їх змісті, який не змінюється, власне у правах та обов'язках сплачувати аліменти. Відтак, варто наголосити, що за таких обставин фактично відбувається трансформація зобов'язальних аліментних правовідносин у зв'язку з їх припинення в силу зарахування нерухомого майна у власність дитини, оскільки останні дорегулюють перший вид за допомогою

специфічного механізму, де сутність відносин із утримання зберігається. Власне, зберігається обов'язок платника аліментів забезпечити реалізацію майнових інтересів дитини. Змінюється лише форма утримання дитини, а в правовому сенсі – юридична конструкція способу аліментних зобов'язань із утримання.

З іншого боку, це пояснює правову природу, сутність та місце інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно. Власне, надається можливість виділити його як самостійний *суміжний інститут*. А правовідносини із отримання дозволу, із укладення договору, із реєстрації майна – субінститутами інституту припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно.

Як слушно зазначає С. С. Алексєєв, формування суміжних інститутів викликано тісним контактом між галузями, їх взаємопроникненням, які зумовлюються існуванням «межових» суспільних відносин, їх функціональними та генетичними зв'язками, які необхідні для їх «надбудови» на режим правового регулювання певної сфери, яка є суміжною²⁷. Незважаючи на те, що за своєю природою суміжні інститути мають «вкраплення» з інших частинок різних галузей, вчений додає, що вони є галузевими формуваннями²⁸.

Варто вказати на те, що специфіка правового регулювання, яке уособлює самостійність досліджуваного інституту в аспекті специфіки об'єктів правового регулювання, криється в тому, що такі об'єкти, на відміну від об'єктів правовідносин в аліментних зобов'язаннях, є дещо ширшими та виражені в матеріальній і процедурній формі – нерухомому майні та отриманні дозволу, укладенні договору, реєстрації майна тощо.

Так, *до прикладу*, відповідно до ст. 190 СК України правовідносини із припинення права на аліменти включають не тільки такий *об'єкт правовідносин*, як *аліментні періодичні платежі* чи *процедура отримання дозволу*, а й *нерухоме майно*, серед якого законодавець визначив – житловий будинок, квартиру, земельну ділянку та ін.

Втім, з'ясовуючи питання особливостей *змісту* правовідносин щодо припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям права власності на нерухоме майно дитиною, слід насамперед звернути увагу на природу суб'єктивних прав та обов'язків, як елементів складу правовідносин.

Так, у науці як цивільного²⁹, так і *сімейного права*³⁰ зміст сімейного суб'єктивного права криється: а) у можливості здійснювати (реалізовувати) свої права на власний розсуд; б) у можливості спонукати до виконання іншими особами певної поведінки; в) у можливості вимагати (клопотати) застосування заходів примусу до інших осіб, з метою реалізації наданого законом права учаснику правовідносин. А суть суб'єктивного обов'язку криється у необхідності до здійснення певної поведінки (сплата аліментів, умов шлюбного контракту, тощо – активна форма) або утримуватись від такої (не порушувати (утримуватись) сімейні права учасників сімейних правовідносин – пасивна форма), а також перетерпіти (заснавання незручностей щодо безперешкодного користування своїми сімейними правами в силу виниклих інших сімейних правовідносин (обов'язків) – змішана форма).

Відтак, права та обов'язки можуть реалізовуватись учасниками даних правовідносин з огляду на різну специфіку предмета та дії методу правового регулювання, що в свою чергу буде позначатись на межах, строках та формі здійснення права й виконання обов'язків. Оскільки кожен субінститут системи інституту припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям у власність нерухомого майна характеризуватиметься специфічною, властивою тільки їй процедурою, власне, цивільно- чи сімейно- або ж адміністративно-правовою формою. *До прикладу*, отриманню права на аліменти передують дозвіл органів опіки та піклування, процедура отримання якого поєднує як норми сімейного, так і адміністративного права. А процедура укладення договору із подальшою реєстрацією нерухомого майна відбиває цивільно-адміністративний спосіб правового регулювання. Отже, єдність регулювання прав та обов'язків повною мірою можлива лише за умови зосередження уваги на меті досліджуваного інституту та його розгляді як суцільної складної договірно-правової конструкції.

Приходячи до *висновку*, варто вказати на те, що інститут з припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям дитиною права власності на нерухоме майно є самостійним суміжним регулятивно-охоронним інститутом сімейного права як галузі. Правовідносини, що охоплюються його регулюванням, характеризуються специфікою об'єктивного та суб'єктивного складу – наявністю посадових осіб, специфічного виду нерухомого майна; змісту – специфічних прав та обов'язків. Такі відносини засновані на особливій меті, яка є спільною для масиви правовідносин в правовому регулюванні та покликані задовольнити майнові інтереси дитини. Зрештою, інститут припинення права на аліменти у зв'язку із набуттям права власності дитиною на нерухоме майно вирізняється особливою процедурою здійснення: від отримання дозволу – укладення договору – та закінчуючи процедурою реєстрації нерухомого майна у власність дитини.

¹ Алексєєв С. С. Собрание сочинений : в 10 т. [+Справоч. том] / С. С. Алексєєв. – М. : Статут, 2010. – Т. 3: Проблемы теории права : курс лекций. – 781 с. – С. 246–270.

² Антошкіна В. К. Договірне регулювання відносин подружжя : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / В. К. Антошкіна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.

³ Ариванюк Т. О. Правове регулювання відносин власності між подружжям : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Тетяна Олексіївна Ариванюк. – К. : Б.в., 2002. – 20 с.

⁴ Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : моногр. / Л. В. Афанасьєва ; МВС України, Луганськ. держ.ун-т внутр. справ. – Луганськ : РВ В ЛДУВС, 2006. – 224 с.

⁵ Евстифеева Т. И. Гражданские процессуальные правоотношения [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 / Евстифеева Тамара Ивановна. – Саратов, 2001. – 154 с.

- ⁶ Калітенко О. М. Особисті відносини подружжя та відносини подружжя стосовно їх майна : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. М. Калітенко ; Нац. ун-т внутр. справ МВС України. – Х., 2001. – 20 с.
- ⁷ Смолина Л. А. Правовое регулирование отношений супругов и бывших супругов / Л. А. Смолина. – М., 2006. – 156 с.
- ⁸ Нижник Н. С. Правовое регулирование семейно-брачных отношений в русской истории : моногр. / Н. С. Нижник. – СПб. : Р. Асланов: Юрид. центр Пресс, 2006. – 270 с.
- ⁹ Новохатська Я. В. Правове регулювання майнових відносин подружжя (порівняльно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Я. В. Новохатська ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.
- ¹⁰ Халфина Р. О. Обще учение о правоотношении / Р. О. Халфина. – М. : Юрид. лит., 1974. – 340 с.
- ¹¹ Харитонова О. І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) : моногр. / О. І. Харитонова. – Одеса : Юрид. літ., 2004. – 328 с.
- ¹² Чефранова Е. А. Механизм семейно-правового регулювання имущественных отношений супругов : моногр. / Е. А. Чефранова. – М. : Российская правовая акад. МЮ РФ, 2006. – 403 с.
- ¹³ Ташьян Р. І. Договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно / Р. І. Ташьян // Проблеми законності. – 2010/110. – С. 64–73; Харьковская цивилистическая школа: антология семейного права : моногр. / В. К. Антошкина, И. В. Жилинкова и др.; под общ. ред. д-ра юрид. наук, проф. И. В. Спасибо-Фатеевой. – Х. : Право, 2013. – 240 с. – С. 183–191.
- ¹⁴ Розгон О. Особливості договору про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухомість [Текст] / О. Розгон // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2013. – № 6. – С. 138–144 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://yuradnik.com.ua/stati/d0-be-d1-81-d0-be-d0-b1-d0-bb-d0-b8-d0-b2-d0-be-d1-81-d1-82-d1-96-d0-b4-d0-be-d0-b3-d0-be-d0-b2-d0-be-d1-80-d1-83-d0-bf-d1-80-d0-be-d0-bf-d1-80-d0-b8-d0-bf-d0-b8-d0-bd-d0-b5-d0-bd-d0-bd-d1-8f/>
- ¹⁵ Сімейний кодекс України : Науково-практичний коментар / за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С. Я. ; КНТ, 2008. – 1248 с. – С. 487–490.
- ¹⁶ Якушев В. С. О понятии правового института / В. С. Якушев // Правоведение. – 1970. – № 6. – С. 61–67. – С. 66 : 144 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : Федеральный правовой портал (v.3.2): Юридическая Россия. – URL.: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=189034>; Алексеев С. С. Собрание сочинений : в 10 т. [+Справочный том] / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 2010. – Т. 2: Специальные вопросы правоведения. – 471 с. – С. 104.
- ¹⁷ Алексеев С. С. Указ. соч. – С. 107–108.
- ¹⁸ Сімейне право України : підруч. / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – 4-ге вид. перероб. і допов. – Х. : Право, 2012. – 320 с. – С. 57.
- ¹⁹ Капитова О. В. Правовая природа механизма алиментирования в семейном праве Российской Федерации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / О. В. Капитова. – М., 2009. – 25 с. : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : Федеральный правовой портал (v.3.2): Юридическая Россия. – URL.: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1313237>
- ²⁰ Афанасьева Л. В. Вказана праця. – С. 37.
- ²¹ Байтин М. И. Сущность права (Современное нормативное правопонимание на грани двух веков) / М. И. Байтин. – М. ; Саратов : СГАП, 2001. – 416 с. – С. 198.
- ²² Там само. – С. 218.
- ²³ Сімейне право України : підруч. / за ред. Ю. С. Червоного. – К. : Істина, 2004. – 400 с. – С. 75–79.
- ²⁴ Сімейне право України : підруч. / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – 4-ге вид. перероб. і допов. – Х. : Право, 2012. – 320 с. – С. 67.
- ²⁵ Сімейне право України : підруч. / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – 4-ге вид. перероб. і допов. – Х. : Право, 2012. – 320 с. – С. 67.
- ²⁶ Афанасьева Л. В. Вказана праця. – С. 26.
- ²⁷ Алексеев С. С. Указ. соч. – С. 115.
- ²⁸ Там само. – С. 115.
- ²⁹ Цивільне право України : підруч. : у 2-х кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 864 с. – С. 51.
- ³⁰ Українське сімейне право / З. В. Ромовська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1838091944518/pravo/sanktsiyi_strukturi_simeynih_pravovidnosin

Резюме

Мельник М. Б. Інститут припинення права на аліменти у зв'язку з набуттям дитиною права власності на нерухоме майно.

У статті розглядаються питання, які стосуються з'ясування місця інституту припинення права на аліменти в зв'язку із набуттям дитиною нерухомого майна в системі аліментних зобов'язань. Аналізуються зміст правовідносин в інституті припинення права на аліменти в зв'язку із набуттям дитиною нерухомого майна. Акцентується увага на спільних та відмінних елементах структури правовідносин у аліментних зобов'язаннях та правовідносин інституту з припинення права на аліменти в зв'язку із набуттям дитиною нерухомого майна. Підкреслюється взаємопов'язаність досліджуваного інституту із інститутами аліментних зобов'язань, отримання права на припинення аліментних зобов'язань, набуття права на нерухоме майно дитиною.

Ключові слова: аліментні зобов'язання, припинення права на аліменти, сімейні правовідносини.

Резюме

Мельник М. Б. Інститут прекращения права на алименты в связи с приобретением ребенком права собственности на недвижимое имущество.

В статье рассматриваются вопросы, касающиеся выяснения места института прекращения права на алименты в связи с приобретением ребенком недвижимого имущества в системе алиментных обязательств. Анализируются содержание право-

отношений в институте прекращения права на алименты в связи с приобретением ребенком недвижимого имущества. Акцентируется внимание на общих и отличительных элементах структуры правоотношений по алиментным обязательствам и правоотношений института по прекращению права на алименты в связи с приобретением ребенком недвижимого имущества. Подчеркивается взаимосвязанность исследуемого института с институтами алиментных обязательств, получение права на прекращение алиментных обязательств, приобретение права на недвижимое имущество ребенком.

Ключевые слова: алиментные обязательства, прекращение права на алименты, семейные правоотношения.

Summary

Melnik M. Institute of termination of the right to child support in connection with the acquisition of a child's right to real property.

In this article are considered the questions about finding out the place of institute of termination the right to alimony because of acquisition the fixed assets by a child in the system of alimony obligations. There is analyzed a content of legal relationship in the institute of termination of right to alimony due to acquisition of fixed assets by a child. There is emphasized an attention to common and different elements of structure of legal relationship in alimony obligations and of relationship of the institute of termination the right to alimony due to acquisition the fixed assets by a child. There's emphasized an interconnection between the studied institute and the institutes of alimony obligations, acquisition the right to termination of alimony obligations, obtaining the right of fixed assets.

Key words: alimony obligations, termination of right to alimony, family relationship.

УДК 349.2

Е. О. МИРГОРОДСЬКИЙ

*Едуард Олексійович Миргородський, здобувач
Дніпропетровського державного університету*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ТРУДОВОГО ПРАВА

Наукові дослідження індивідуальних суб'єктів трудового права на сучасному етапі розвитку української сфери трудових правовідносин тривають досить динамічно. Особливо динамічно досліджується проблематика визначення поняття та ознак індивідуальних суб'єктів трудового права, однак склад індивідуальних суб'єктів трудового права не для всіх вчених є однозначним, а тому з цього приводу тривають дискусії. Шляхом наукового аналізу необхідно виявити найбільш актуальні наукові підходи щодо трактування поняття «індивідуальні суб'єкти трудового права» та навести власну унікальну позицію, а також визначити, які є класифікації ознак індивідуальних суб'єктів трудового права та запропонувати свій перелік характерних ознак даної наукової категорії.

Серед науковців, які присвятили науковій праці дослідженню проблематики визначення поняття та ознак індивідуальних суб'єктів трудового права, наведемо наступних: Н. Б. Болотіна, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, Н. Д. Гетьманцева, Л. П. Грузінова, Ю. П. Дмитренко, В. В. Жернаков, М. І. Іншин, І. Я. Кисельов, І. Г. Козуб, Р. І. Кондратьєв, В. Г. Короткін, Л. І. Лазор, А. М. Лушніков, М. В. Лушнікова, В. Г. Малов, А. Р. Мацюк, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипко, В. І. Прокопенко, О. І. Процевський, Л. А. Сироватський, І. О. Снігирьова, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, І. І. Шамшина, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін.

Отже, **метою** статті є визначення поняття індивідуальних суб'єктів трудового права та виокремлення їх ознак.

Розгляд індивідуальних суб'єктів трудового права в розрізі окремих їх сторін варто почати із дослідження поняття «працівники» або «працівник» на базі існуючих наукових трактувань.

М. І. Іншин та В. І. Щербина висловлюють думку, що «трудова діяльність» – це специфічний термін трудового права, який визначає трудову правосуб'єктність конкретного громадянина¹.

Однак попередньо вчений В. І. Щербина виражав позицію, що трудова діяльність – це потенційні працівники, які характеризуються певними ознаками: трудовою правоздатністю і дієздатністю; а працівник – особа, яка уклала трудовий договір з підприємством, установою, організацією або фізичною особою². Підтримуємо позицію, що термін «трудова діяльність» є досить специфічним, адже застосовується в трудовому праві набагато менше, ніж дефініція «працівники», однак наступну позицію В. І. Щербини ми не підтримуємо, оскільки категорія «потенційних працівників» є дуже широкою і до неї можна віднести все населення, яке ще не є працездатним, у зв'язку із не досягненням визначеного в законодавстві віку для можливості працевлаштування.

Такі вчені, як Н. М. Хуторян, М. П. Стадник, С. В. Дріжчана, А. Ю. Бабаскін, Т. С. Прокопова вважають, що працівник (робочий і службовець) – це особа, яка має здатності до праці, продає свою робочу силу на певних умовах за винагороду³. Подібну позицію підтримує А. М. Куренной, який визначає працівника як людину, що «продає» на певних умовах свою здатність працювати⁴. Аналізуючи перелічені думки науковців щодо визначення поняття «працівник», змушені не погодитися з ними, адже застосування дієслова «продає» або «продавати» стосовно людської праці за сучасних умов розвитку суспільної думки є негуманним.